

Svenska för Främlingar

K.Ulveson

September 23–24, 2018

Detta är ett stycke fiktion, men tyvärr med verklighetsbakgrund. Det är inte presenterad som en klassisk novell utan i modern bloggform¹. Det förhöjer intrycket av autencitet, och är även perfekt anpassat till berättelsen och budskapet. Det är inte utan att den för tankarna till den tecknade serieboken. Lättsam, direkt, utan onödiga krussiduller. Bloggen belyser en ung kvinnas vedermödor såsom lärare på en skola för invandrare ('Learnitall' säger nstan allt), och man misstänker med starkt självbiografiska anslag och därmed baserat på autentiska självupplevda erfarenheter. Det är en värld som de flesta vuxna av någorlunda mogen ålder inte har någon aning om, färgade som de är av sina egna upplevelser från skoltiden. Dessa upplevelser må ha varit bittra, men ändå fyllda med en viss respekt. Den gamla skolan hade en viss stil, och läraryrket var i alla fall respekterat. Från 80-talet har det gått stadigt nedåt, och nu har yrket ungefär samma intellektuella status som busschaufförens. Man kan spekulera i varför en sådan utveckling har kommit till stånd, givetvis finns det inte bara en enda förklaring, många faktorer har samverkat, men eftersom bloggnovellen inte behandlar dessa frågor utan ämnar endast att ge en realistisk bild av hur skolvardagen ter sig idag från en lärares perspektiv, bör vi koncentrera oss på det rent deskriptiva.

Man skulle kanske tro att rapporten endast har relevans till utbildningsväsendets periferi, som att undervisa obenägna invandrare i svenska, och att situationen är helt anorlunda för grundskolor och gymnasier. Tyvärr är inte detta fallet, hela skolväsendet genomsyras av samma attityd. Skall man uttrycka sig enkelt kan man hänvisa till det otyg som friskolorna utgör. Elever är inte längre elever utan kunder, och skolor skall tävla med varandra genom att ge en sådan bra pedagogik som möjligt och därmed skall de undermåliga skolorna gallras bort. Det är det marknadsmässiga tänkandet som överförs på en grundläggande infrastruktur och haltar betänkligt. All evolution och marknadsmässig konkurrens leder till utslagning. Skall årskullar av elever slås ut och offras? Tanken att skolor skall kunna gå med vinst är absurd, hur bestickande tanken än må vara ur de marknadsfrälstas perspektiv. Skolor om några skall vara exempel på vad som i USA brukar betecknas som 'non-profit organizations'. När kravet på vinst genomsyrar hela skolan urholkas skolans klassiska uppdrag. En sådan skola förlorar sin vision, och en skolas vision är något helt annat än de krystade till intet förpliktigade visioner som formuleras i rena marknadsföringssyften. Den skola vi möter i bloggen är en skola där alla är stressade och upptagna men ingenting blir gjort, vilket ytterligare ökar på stressen och känslan av otillräcklighet som till slut utmynnar i tomhet och så kallad utbrändhet eller utmattningsdepression. Det är inget fel med att arbeta hårt så länge arbetet upplevs som meningsfullt,

¹ Att benämna det bloggform är att förenkla, ty själva bloggen är betydligt mera varierad än vad man misstänker att de gängse bloggen är. Jag skulle vilja tala om collage-form, med bilder som för tankarna till Sebalds böcker.

men det gör det inte längre i skolans värld och alla lärare med en idealistisk grundattityd går förr eller senare in i väggen, och kvar blir cynikerna, lismarna och de som alltid flyter ovanpå. Följsamhet belönas, liksom beredvilligheten att komma upp med så kallade pedagogiska innovationer, den ena vansinnigare än den andra. I och med att skolan liknas med vinstdrivande företag härmas deras former utan den underliggande meningen med dessa aktiviteter. Möten sammankallas i tid och otid, men det finns ingenting som föranleder dem som det trots allt gör i ett genuint företag, utan syftet är endast att ge illusionen av en verksamhet.

I denna skildring får vi inte ta del av någon undervisning, skolans kärnverksamhet, utan endast allt tjafs som omgärdar det, ty av vad vi förstår försiggår inget av detta som skolan trots allt är till för. Lärarna, som dignar under arbetsbördor som åläggs dem utan genomtanke och till synes av rent sadistiska skäl (men detta skulle kräva åtminstone någon form av genomtanke), har helt enkelt varken tid eller ork att ägna sig åt detta, och om händelsevis lusten skulle komma på, avbryts detta av ett plötsligt inlagt möte. Vad som fyller vardagen är pseudo-uppgifter, rapportering av elever, planeringar enligt scheman och riktlinjer som hela tiden ändras. Vore det inte för mycket av en klyscha, skulle man kunna tala om en kafkaartad värld, men den kafkaartade världen har i alla fall en viss charm och i detta fall föreligger ingen charm alls. Hade det hela däremot skrivits i novellform hade det lätt antingen blivit en kafkainspirerad berättelse eller en sarkastisk satir, som även den skulle haft sin charm. Det är därför den gängse novellformen inte passar. Förr skrevs romaner ofta i brevform, just för att få ett direktare anslag, och denna bloggform utgör helt enkelt den moderna versionen av den epistolära dialogen, och lyckas därmed undgå att vara underhållande; istället inger läsandet en vag känsla av modfällighet och leda, ty det ligger alltför nära livet för att vara upplyftande och uppiggande, ej heller vara dramatiskt och spännande, utan det gestaltar en prosaisk och torftig värld alla läsare till varnagel. En bok som inger en viss leda kan tänkas vara misslyckad, men misslyckande kan man bara tala om när man klargör ett syfte. Syftet i detta fall har varit att gestalta just ledan, och i den mån läsaren känner denna, är det faktiskt ett resultat av inlevelse och därmed en ur skrivandets synpunkt stor framgång. Lika lite som syftet med en tragedi är att göra läsarna eller åskådarna glada istället för sorgsna och ledsna, må vara med en befriande lättnad efteråt, en så kallad *katarsis*; lika lite är syftet med denna skrift att göra läsarna hoppfulla och inspirerade, utan modfälliga och kanske rentav uppgivna, dock med förhoppningen att istället för en efterföljande *katarsis* provocera till en mera aktiv reaktion.